

EN DEFENSA DEL SAFAREIG

PER UNA DEFENSA POLÍTICA I MORAL DEL XAFARDEIG v1.2

Na PAI

EN DEFENSA DEL SAFAREIG

PER UNA DEFENSA POLÍTICA I MORAL DEL XAFARDEIG v1.2

Amb aquest text pretenc aprofundir en el coneixement del safareig (xafardeig) i trencar unes quantes llances a favor seu com a eina essencial a l'hora de promoure la confiança, cohesió i cooperació grupals per tal de construir unes relacions més riques, plenes i saludables.

PERQUÈ COTIS I SAFREIG ENLLOC DE XAFARDEIG?

Degut a les connotacions negatives que tenen les paraules xafarderia o tafaneria i els seus derivats he considerat oportú utilitzar altres paraules per referir-me al mateix concepte. M'agradaria ajudar a popularitzar paraules que ens facin veure amb més bons ulls el xafardeig i que al mateix temps siguin més fàcils d'utilitzar, economitzant síl·labes innecessàries. La paraula xafardeig és derivada de "safareig" i té tota la pinta de ser una adaptació pejorativa, raó per la qual em sembla especialment interessant tornar a l'original. Així doncs, utilitzaré principalment la paraula "safareig" que escriuré tal i com la pronunciem, "safreig", i com a verb faré servir la locució "fer safreig".

Per donar una mica més de color també utilitzaré la paraula "coti" provinent del castellà "cotilleos", ja que em sembla un mot molt simpàtic i amè.

No he buscat cap alternativa als adjectius xafarder o tafaner ja que d'entrada em semblen totalment prescindibles. Des que és una qualitat intrínseca en tots els humans, anomenar a algú xafarder és redundant. Però això no treu que mentre el xafardeig estigui mal vist, l'adjectiu es segueixi utilitzant amb ànim pejoratiu. Per això em sembla interessant rescatar-lo com a identitat política per tal de subvertir el seu ús despectiu: **som gent xafardera i encantada de ser-ho!**

INTRODUCCIÓ

El safreig és i ha sigut històricament infravalorat i menyspreat. L'habitual adjectiu "xafarder" és considerat pràcticament un insult. Molta gent rural emigra a les grans ciutats en busca de l'anonimat, fugint dels judicis gratuïts sobre les seves vides privades que fan els veïns a través del safreig.

Es considera lleig parlar a l'esquena d'algú, ja que sovint ho fem per parlar malament d'algú. També ho considerem injust perquè la persona en qüestió no es pot defensar de les nostres columnies.

L'altra gran raó per la qual repudiem el safreig és perquè no volem que facin safreig sobre les nostres vides i apliquem la bàsica regla de "allò que no desitgis per tu mateix, no ho facis als altres". Tot i així, no podem ignorar per complet les nostres ànsies de fer safreig—acpetem-ho obertament: ens encanten el safreig!! Com tots sabem de primera mà, és

molt difícil mantenir en secret alguna notícia sorprenent sobre algú altre. Compartir un coti suculent és una temptació irresistible. Per això qui més qui menys, tothom acaba fent safreig, potser no a la peixateria o altres espais públics però si amb les nostres relacions més íntimes.

Tal i com intentaré exposar en aquest text, l'origen del mal no és el safreig en si, sinó els contextos de relacions hostils en què vivim, els codis morals momificats i a voltes la poca habilitat en l'art del safreig.

QUÈ ÉS EL SAFREIG?

En primer lloc seria interessant definir el concepte. Tot i que el primer que ens ve el cap seria “parlar sobre la gent que no està present” crec que en realitat és quelcom força més ampli i complex. Inclús quan parlem sobre nosaltres mateixos estem fent safreig ja que la majoria de coses interessants que ens passen i que després expliquem tenen a veure amb les nostres relacions amb altra gent. Inevitablement acabem parlant d'altres humans de forma directa o indirecta gairebé cada cop que obrim la boca. Tot i així no considero safreig qualsevol comentari que fem sobre algú com ara mencionar la seva talla de sabates. Perquè un comentari es pugui considerar safreig ha de contenir informació curiosa, íntima, morbosa,... tot allò que la gent no vol que es sàpiga de si mateixa perquè podria modificar l'opinió que tenen els altres d'un mateix i això afecta al seu estatus social.

Així doncs, allò que realment ens afecta i que és primordial i determinant del safreig no és el fet de parlar sobre algú present o no present sinó la seva capacitat d'informar-nos sobre coses curioses o íntimes de la gent o de modificar-ne el seu estatus o reputació. La qualitat d'un safreig és proporcional a la seva capacitat de sorprendre'ns o de modificar l'estatus d'algú.

Proposo aquesta definició:

Safreig. *Compartir allò que considerem curios o íntim de les persones o que afecta al seu estatus o reputació, estiguin o no presents.*

Amb aquesta definició s'entén que podem fer safreig sobre nosaltres mateixos i que el podem dur a terme amb altres tecnologies més enllà del llenguatge verbal com per exemple internet.

PASSIÓ PEL SAFREIG

Podem desenvolupar un interès molt gran sobre algun tema molt concret com per exemple els sistemes d'aparellament entre crustacis i dedicar moltes hores al seu estudi. També podríem arribar a trobar algú tan peculiar com nosaltres amb qui compartir aquesta passió i fer-nos molt amics... però amb la resta d'amics ens haurem d'abstenir parlar-ne si no els volem avorrir extraordinàriament. Sols hi ha un tema de conversa que podem compartir amb tots els nostres amics degut a que és de l'interès de tots: el safreig.

Els nostre cervell té una passió pròpia, dedica gairebé tot el seu temps lliure a una única cosa. Quan no es troba concentrat amb una tasca específica, activa el reflex de tornar a la seva activitat predilecte: el pensament social. El pensament social consisteix en intentar llegir la ment dels altres—esbrinar els seus pensaments, les seves emocions, les seves motivacions, i així entendre la seva conducta—i ens ajuda a convertir-nos en experts en l'increïblement complex mún social en què vivim.

Cada dia dediquem vàries hores al pensament social, així doncs, no és d'estranyar que els cotis siguin una part essencial de les nostres converses. Estudis a llarg plaç en diverses cultures han confirmat que el contingut i la freqüència dels cotis són universals. Arreu del planeta, la gent dedica entre una cinquena part i dos terços o més de les seves conversacions diàries al safreig. Les enquestes apunten que la majoria de la gent comparteix els seus millors cotis amb almenys dues persones.

Quan conversem, generalment comencem parlant sobre nosaltres mateixes, però en general les nostres vides no són especialment apassionants sinó més aviat avorrides i monòtones. És per això que en aquests casos enlloc de seguir parlant sobre la nostra intranscendència quotidiana, avorrint el nostre interlocutor, el millor que podem fer és passar a parlar dels altres, és a dir: FER SAFREIG

Estadísticament sempre ens surt més a compte fer safreig: si posem per cas que de mitjana cada persona viu una experiència interessant cada setmana i que té un entorn social íntim d'unes 7 persones, això voldria dir que en una conversa qualsevol, tindriem 7 vegades més coses interessants a parlar sobre els altres que sobre nosaltres mateixos.

DESMUNTANT EL SAFREIG

ELS 3 TEMES DE COTIS

Per començar seria interessant analitzar els cotis: sobre què fem safreig i quines funcions té? Aquí he considerat tres principals funcions i temes de safreig.

1. **MORAL** (Quan fem safreig sobre el que està bé i el que està malament dels altres)

Tota comunitat que pretengui estar cohesionada i perdurar en el temps necessita compartir unes normes socials per poder conviure amb pau i harmonia i que els seus membres actuïn cooperant pel bé comú i no únicament buscant el seu bé individual. Aquestes normes són més conegudes com a moral o ètica i ens dicten què està bé i què està malament dins del nostre grup. Els mecanismes més eficaços perquè tothom compleixi aquestes normes són castigar qui les incompleix i recompensar qui s'entregui més al bé comú (els càstigs i recompenses generalment consisteixen en incrementar o rebaixar la reputació social). Com que no podem fer un seguiment individual de totes les accions de les persones que conformen la nostra comunitat, fem safreig per informar-nos de qui ha actuat moralment i qui no. D'aquesta manera, n'hi ha prou amb què una persona ens enganxi fent una acció moral o immoral per tal que tota la comunitat se'n assabenti. Com que mai sabem quan ens poden enganjar, el safreig ens predisposa a evitar tota conducta immoral tot promovent

les accions morals i altruistes. Quan fem safreig estem avaluant als altres, la qual cosa ens serveix per auto-avaluar-nos i aprendre com millorar la nostra conducta moral i així augmentar la nostra reputació dins del grup. Amb el safreig quotidià reiterem contínuament les nostres regles morals i això les manté i enforteix. Així beneficiem la nostra comunitat perquè se suposa que les accions morals la beneficien i les immorals la perjudiquen. Així doncs, com més safreig, més prosperitat per la nostra comunitat. Això és en teoria perquè tal i com veurem en el següent capítol, a la pràctica totes les cultures segueixen reproduint normes morals banals, obsoletes o directament perjudicials.

Hi ha un altre problema amb els cotis morals i és que tot sovint s'utilitzen únicament per malparlar gratuïtament dels altres. Aquest és un mitjà barat d'auto-promoció fent la trampa de rebaixar la reputació dels altres enlloc de la laboriosa tasca d'incrementar la pròpia amb mèrits propis.

2. **FATAL** (quan fem safreig sobre les fatalitats dels altres)

L'altre gran tema de safreig són els errors i desgràcies aliens. És un focus d'atracció incontestable, reflectit en el fet que aflixem la velocitat del cotxe quan passem pel costat d'un accident amb els ulls com taronges.

Qui més qui menys, tothom la caga i comet errors. Ens pot semblar que, almenys en la teoria, ja tenim molt clar com no cometre més errors, però contínuament apareixen noves formes de cagar-la i cometre errors monumentals que mai se'ns havien passat pel cap. Així doncs, fer safreig també compleix la funció d'alertar-nos sobre tot tipus d'errors i desgràcies i així aprendre dels errors dels altres sense la necessitat que tothom hagi d'ensopegar amb les mateixes pedres.

D'aquí ve la nostra atracció per tot allò morbós i escabrós. Com més gran és l'error o desgràcia d'algú altre, fins al punt de provocar greus conseqüències físiques, psíquiques o inclús mortals, més interès ens desperta. Això té tota la lògica del món ja que com més greu sigui allò succeït més interès tindrem a conèixe'n tots els detalls per tal de poder prevenir-nos a nosaltres mateixos i les persones que ens estimem de caure en la mateixa desgràcia.

D'aquí ve l'humor negre, potser no apte per tots els públics, però certament una de les millors maneres d'afrontar les calamitats de la nostra existència.

És comprensible que quan algú ha patit alguna circumstància dolorosa, al principi no vulgui recordar-la ni parlar-ne. Però passat aquest moment inicial, una bona manera de superar el dolor és parlar-ne obertament. Si ens reprimim parlar-ne, es mantindrà de forma més insistent i dolorosa en la nostra ment i les persones que ens envolten també s'hauran de reprimir el seu innegable interès en conèixer què et va passar. Compartir el nostre dolor, enlloc de quedar-nos-el per nosaltres sols, és una forma de treure-li pes i dramatisme. Allò que semblava tan terrible, si en parlem d'una forma desacomplexada i oberta, podem convertir-ho en una cosa ben natural i humana.

Hi ha moltes coses que podem aprendre de les coses que els hi van malament als altres. Us posaré dos exemples, el primer és el del Genís i la Flàvia que es van quedar embarassats en ple enamorament al cap de només 3 mesos d'haver-se enrotllat. El cas és que van decidir tenir-lo i anar a viure junts, tot construint un bonic projecte de vida en comú, seguint l'ide-

al heteromonògam-nuclear. Malauradament, amb el temps es van adonar que més enllà del fill, tenien projectes de vida molt diferents i van començar a parlar-se a crits. La relació tòxica d'amor-odi i la violència entre els dos va anar *in crescendo* fins que va explotar tot pels aires. Finalment es van separar però amb denúncies i advocats pel mig per negociar la custòdia de la filla.

La lliçó bàsica que hem après d'aquest safreig és que no és bona idea construir projectes de vida amb una altra persona quan estem en l'estat psicotròpic d'enamorament perquè res ens assegura que la relació segueixi funcionant més enllà d'aquesta fase. El més assenyat seria, abans de projectar res, provar de conuiuïre una bona temporada, mig any com a mínim.

El segon exemple és el de l'Eric, un noi que als 24 anys va patir una depressió molt greu. Només els seus dos amics més íntims eren conscients de la gravetat de la seva depressió. Ell no volia que ho sapigués més gent degut al negatiu estigma que segueix tenint la depressió en la nostra societat. L'Eric vivia en un entorn social molt crític i desconfiat amb la medicina convencional, per això ni a ell ni als 2 amics se'ls hi va acudir considerar la idea d'anar a veure un metge que pogués prescriure medicaments antidepressius. Els seus arguments eren que "els antidepressius tan sols són un pedaç", i que per superar la depressió "cal anar a l'autèntica arrel del problema".

Així com l'ús d'antibiòtics és plenament acceptat en casos d'infeccions greus, els antidepressius segueixen generant moltes reticències. Potser és degut a que una malaltia física o infecció greu, és molt evident i palpable, en canvi, les malalties mentals com ara la depressió és invisible als nostres ulls i intuïtivament ens sembla que pugui curar-se sense cap intervenció directa. Però el cert és que una depressió si que té una base neuroquímica, s'ha detectat que les persones deprimides tenen nivells molt baixos del Serotonina. Totes les persones patim depressions en major o menor grau. La gran majoria, quan estem deprimits, som capaços d'aixecar-nos del llit i dur a terme activitats que per si soles ens ajuden a superar l'estat de depressió. Però hi ha persones amb depressions molt greus que ja no tenen ni l'esma d'aixecar-se del llit. És en aquests casos que els antidepressius poden ser decisius per la seva salut.

Tornant al cas de l'Eric, crec que si el coti sobre la seva depressió hagués circulat més enllà dels dos amics, potser algú hagués pogut alertar i conscienciar l'entorn immediat sobre la importància d'accedir a tractaments psicològics i antidepressius en casos com el seu. Potser així l'Eric s'hagués avingut a provar algun tractament que l'hagués pogut ajudar a sortir del pou emocional en el que es trobava, però això mai ho sabrem perquè el cas és que es va suïcidar.

3. SEXUAL (quan fem safreig sobre "qui s'ha enrotllat amb qui" o "qui li agrada a qui")
Les pulsions afectives i sexuals són unes de les pulsions més fortes que sentim els humans, som capaços de moure cel i terra per als nostres amors platònics o reals. Per això saber qui està enrotllat amb qui o qui li atrau a qui, és una informació social molt valuosa que ens permet entendre moltes motivacions personals. Com per exemple quan un amic que ens havia dit que no tenia el més mínim interès en venir a una festa, de cop i volta es mor de ganes de venir al saber que hi assistirà certa persona.

Els cotis amorosos o premsa rosa local, són especialment valuosos per a qui busca o desitja noves parelles afectivo-sexuals. Quan sentim desig sexual per algú, irremeiablement volem conèixer les seves preferències sexuals per saber si tenim alguna possibilitat d'establir-hi alguna interacció amb “final feliç”.

En el nostre context social occidental actual, els cotis sexuals es redueixen cada cop més a aquesta funció d'interès afectivo-sexual que acabo d'explicar però tot i així segueixen estant presents en forma de moral que ens dicta com i amb qui ens podem relacionar a nivell sexual. Especialment a nivell històric i en altres contextos socials i econòmics, els cotis sexuals han tingut i segueixen tenint principalment una funció moral destinada a promoure la taxa de natalitat. Això suposa restringir estrictament la sexualitat i el gènere a allò que promou la reproducció: l'heterosexualitat, la monogàmia, la submissió de la dona a assumir les tasques reproductives... Que no deixa de ser el mateix que coneixem com a opressions patriarcalcs: homofòbia, cultura de la monogàmia i masclisme.

PARLEM PER FER SAFREIG

L'ORIGEN DELS COTIS

El nostre cervell pesa un 2% del total del nostre cos, però consumeix un 20% de la nostra energia. El cervell humà creix tant que els humans han de néixer prematurament (almenys comparat amb altres mamífers que neixen quan els seus cervells estan més o menys preparats per controlar els seus cossos) per poder passar a través del canal de part, i tot i així ho tenen prou difícil per passar-hi. Tan bon punt deixen el ventre de la mare, aquests cervells gegants enganxats a uns cossos totalment ineptes, necessiten que algú els transporti durant un o dos anys. La mida del nostre cervell s'ha triplicat des que ens vam començar a distingir del nostre últim avantpassat comú, el ximpanzé, i això ha suposat grans costos pels pares, així que deu haver-hi una bona raó per la seva mida. Alguns han argumentat que és per poder caçar i fer eines, altres han suggerit que la matèria gris extra va ajudar als nostres ancestres a localitzar fruits. Però la única teoria que explica perquè els animals tenen una mida particular de cervell és la que relaciona la mida del cervell amb la mida social del grup. Robin Dunbar ha demostrat això a dins de grups d'espècies vertebrades—primats, carnívors, ungulats, ocells, rèptils o peixos—l'algoritme de la mida del cervell és gairebé perfectament proporcional al de la mida del grup social. En altres paraules, en tot el regne animal, si els cervells creixen és per poder gestionar grups cada cop més grans. Els animals socials són més intel·ligents ja que conviure implica cooperar i pensar amb els altres i això requereix més processament mental que pensar només amb un mateix.

Dunbar assenyalava que segons l'algoritme de la mida del cervell, els ximpanzés viuen en grups d'uns 30 membres i els humans haurien de viure en grups d'unes 150 persones. Estudis de caçadors-recol·lectors, unitats militars i llistes de contactes d'habitants urbans suggereixen que entre 100 i 150 és la mida “natural” de grups en els quals la gent es pot conèixer directament, per nom i cara i saber quina relació hi ha entre cada persona i la resta.

Els ximpanzés, igual que la resta de primats, dediquen molt de temps a l'acicalatge. L'acicalatge és una activitat en què un individu neteja, desparasita o cuida el cos o l'aparença d'un altre individu del grup i serveix per forjar relacions, reforçar l'estructura social, estrènyer

els vincles i facilitar les reconciliacions. Però si acicalar és tan important per la sociabilitat dels primats i els nostres ancestres van començar a viure en grups cada cop més grans, va arribar un punt en què acicalar va esdevenir un mitjà poc òptim per mantenir relacions de confiança amb tot el grup.

Dunbar suggereix que el llenguatge va evolucionar per reemplaçar l'acicalatge. Sense el llenguatge els humans haguessin hagut d'utilitzar la meitat del seu temps en socialitzar-se, la qual cosa hagués fet qualsevol esforç de cooperació productiva gairebé impossible. El llenguatge permet a petits grups de gent connectar ràpidament i aprendre de cadascú quines relacions té amb la resta. Dunbar assenyala que la gent utilitza el llenguatge principalment per parlar sobre altra gent. Segons ell, el llenguatge va evolucionar perquè va permetre el safreig. Els individus que podien compartir informació social, utilitzant qualsevol mitjà primitiu de comunicació, tenien avantatge per sobre d'aquells que no el tenien.

Tan bon punt la gent va començar a fer safreig, va començar una competició per controlar les arts de la manipulació social i aconseguir la màxima reputació al mínim preu, i tot això requeria de més i més potència cerebral.

Estem motivats a passar informació als nostres amics; a vegades ens assabantem de secrets que no ens podem guardar, sentim la imperiosa necessitat d'explicar-ho a algú. I quan passem la informació d'algun coti suculent què passa? El reflex de reciprocitat del teu amic fa que senti una lleugera pressió per retornar el favor. Si sap alguna cosa sobre la persona o tema en qüestió probablement segueixi amb un "Doncs jo he sentit dir que...". El safreig incita el safreig i ens permet fer un seguiment de la reputació de tothom sense necessitat d'haver de presenciar personalment les bondats i malifetes de cadascú.

El safreig té un component crític basat en les violacions morals dels altres. Quan la gent explica algun coti suculent, es sent més poderosa, té un coneixement més clar del que està bé i el que no i es sent més connectada amb els companys de safreig.

El safreig engrandeix la nostra caixa d'eines emocionals i morals. En un món de safreig no sentim venjança o gratitud únicament vers qui ens fereix o ens ajuda. Podem sentir una lleugera ràbia vers gent que ni tan sols coneixem. Podem sentir vergonya aliena quan sentim a parlar sobre les patinades d'altra gent.

Moltes espècies utilitzen la reciprocitat, però només els humans fem fem safreig i gran part del seu contingut és sobre la vàlua d'altra gent per tal d'establir-hi relacions recíproques. Utilitzant aquestes eines, creem un món ultrasocial, un món en el qual ens abstenim de beneficiar-nos individualment a costa dels altres membres de la nostra comunitat. El safreig fa que si algú és cruel amb algú altre, es trobarà amb què els altres són cruels amb ell, i si una persona és simpàtica i generosa amb els altres, aquesta simpatia i generositat li serà retornada. El safreig combinat amb la reciprocitat permet que el karma funcioni aquí i ara en el món terrenal i no en la següent vida.

Resumint: llenguatge i safreig varen desenvolupar-se paral·lelament possibilitant comunitats humanes més grans i cooperatives capaces d'imposar-se evolutivament a comunitats més petites o menys cooperatives.

MORALS MÒMIES

Un dels principals problemes amb el safreig és que a través d'ell reproduïm algunes normes morals que no beneficien al conjunt de la societat sinó únicament a una part privilegiada (sovint en perjudici de la resta) i a vegades ni tan sols beneficien a ningú. Es tracta de morals banals, obsoletes o deficientes, estan mortes i embalsamades. Amb això em refereixo a que es mantenen intactes, són immutables i al mateix temps tenen una aura de sagrades, modificar-les és com un sacrilegi. En definitiva... són autèntiques mòmies!

Sovint són normes morals amb orígens molt antics que reproduïm per inèrcia cultural. Antigament tenien la seva raó de ser, però amb tots els canvis que hem viscut en les formes de viure durant l'últim segle, moltes s'han quedat obsoletes i sense cap raó de ser. Algunes d'aquestes morals també les coneixem com a opressions socials com per exemple l'homofòbia, el masclisme o la cultura de la monogàmia.

Així doncs, perquè el safreig realment sigui positiu per la nostra comunitat, necessitem un codi moral viu. Això significa que les normes morals han de poder ser sempre qüestionades, modificades o capgirades i perquè això sigui possible, són imprescindibles els espais de debat oberts on tothom pugui tenir veu i vot.

Tot i així, cal ser conscients que no és fàcil arribar a consensos per decidir canvis morals. No hi ha una ciència exacte sobre allò que és més beneficiós per una comunitat, així doncs, els codis morals sempre es basen en allò que creiem que és més beneficiós, malgrat després pugui ser més perjudicial. Així doncs, la única solució és reconèixer el caràcter experimental del nostre codi moral i sotmetre'l a un qüestionament constant per tal d'anar modificant-lo. Tenint en compte que no hi ha solucions universals i perpètuas en un món tan divers i canviant, el millor que podem fer és anar experimentant diverses formules, tot comprovant els seus resultats pràctics per tal d'aclarir què funciona millor i què pitjor.

També cal ser conscients que a més abundància econòmica, més laxes són les morals. En una societat tan rica i opulenta com l'Occidental no és necessària una moral molt estricta per tal de poder accedir als mitjans de subsistència bàsics per sobreviure. La gent més gran que va viure penúries de subsistència, segueix promovent una moral més estricta que per la gent més jove no té sentit. Un exemple és el seu imperatiu moral d'haver de treballar molt per guanyar diners i poder subsistir (una realitat en la seva joventut), però que per als joves d'avui en dia no té sentit perquè coneixen altres formes de subsistència sense necessitat de treballar gaire o gens (com per exemple quedar-se a viure a casa els pares).

LA GRAN MÒMIA: LA MOMIAGÀMIA

Fa tan sols deu o vint anys la gran majoria de gais i lesbianes vivien la seva sexualitat d'amagat per por a ser exclosos socialment. Està clar que qualsevol coti sobre la seva sexualitat els hi feia molt de mal, però ara és molt evident que el problema no era el coti en si, sinó la homofòbia que llavors imperava en tota la societat. La millor prova d'això és que durant el transcurs d'aquestes últimes dècades la homofòbia ha sigut molt arraconada i per tant cada cop és més difícil que l'homosexualitat sigui motiu de safreig o que si n'hi ha sigui peyoratiu.

En contraposició ens trobem amb tots els cotis sobre relacions sexo-afectives que segueixen denigrant qualsevol alternativa a la monogàmia i que segueixen plenament normalitzats avui en dia. Em refereixo a quan es fa safreig sobre la solteria de tal persona o sobre algú que ha posat les banyes a la seva parella o que l'ha deixat per una altra o sobre algú que té una sexualitat massa promiscua... De nou, el problema no és la xafarderia sinó **la cultura de la monogàmia**, una opressió que segueix sent molt poc qüestionada i que ens imposa la monogàmia com a únic model de relació plenament acceptat. L'anomeno MÒMIAGÀMIA, ja que es tracta d'una de les morals mòmies més antigues i obsoletes que seguim mantenint pràcticament intacte avui en dia.

En la nostra antiguitat occidental, quan no teníem mètodes anticonceptius i de seguretat sexual eficients i pràcticament tota l'economia depenia de la família que es sustentava en la indissolubilitat matrimonial, la cultura monògama no crec que fos imprescindible però almenys tenia uns arguments racionals que la justificaven. Avui en dia ja no depenem exclusivament de la família per subsistir i podem tenir sexe sense assumir gairebé cap risc així que ja no necessitem aquesta moral tan estricta i repressiva que ens pesa com una llosa sobre la nostra sexualitat.

Tot i així seguim reproduint aquesta moral perquè la portem molt integrada en les nostres emocions i els nostres cotis acaben sent un reflex d'aquesta moral. Els cotis sobre les nostres relacions ens poden fer molt de mal (poden arribar a destruir les nostres relacions), per això intentem mantenir les intimitats de la nostres relacions afectivo-sexuals en privat per tal que ningú pugui fer safreig sobre nosaltres. Però hem de tenir clar que si ens fa mal que en facin safreig es deu principalment a dos factors productes de la momiagàmia: en primer lloc hi ha la por de que ens jutgin negativament assenyalant algun aspecte que no s'adeqüi suficientment al model hegemònic establert (la monogàmia). I en segon lloc pot ser degut a que no estiguem sent del tot sincers amb la nostra parella i ens preocupa que algú li faci saber la veritat. El fet de no poder tenir relacions totalment sinceres (ja que sempre hem d'amagar o ignorar les atraccions que sentim per persones que no són la nostra parella) és un altre efecte de la momiagàmia.

La solució no és fer safreig a tort i a dret sobre les relacions de tothom; superar la cultura de la monogàmia és molt més complexe. Però si almenys perdéssim la por a parlar més obertament sobre les cagades en les nostres relacions, ens adonaríem que no som els únics que la caguem i que ben sovint repetim les mateixes cagades. Com més safreig fem sobre les nostres relacions, més ben preparades estarem per gestionar tots els problemes i conflictes que ens hi trobem.

EL CONTEXT ÉS LA BASE

El safreig pot ser positiu o negatiu depenent en primer lloc del context en el qual es desenvolupa. En un context individualista i amb relacions competitives els cotis ens seran hostils. Un context tribal pot ser la base sobre la qual el safreig pugui jugar un rol positiu si entre tots n'aprenem el seu art.

CONTEXT HOSTIL

Vivim en una societat on la competència per accedir a un lloc laboral, una parella afectivo-sexual o un habitatge és el nostre pa de cada dia. Si no ens volem quedar sense feina, parella i casa, hem de seguir batallant per escalar posicions o mantenir el nostre lloc. En un món tan jeràrquic, competitiu i individualista com aquest, els cotis ens fan vulnerables perquè seran potencialment utilitzats en contra nostra. Així és lògic que despertin tant de rebuig i que a voltes intentem limitar-los. Ens fa por que algú els utilitzi per ensorrar-nos i així acabar amb la nostra competència.

En aquest context el safreig pot promoure la desigualtat, la incomprensió i el conflicte. L'alta estratificació i fragmentació social facilita que algunes persones quedin excloses de la xarxa de safreig i conseqüentment esdevenen ineptes socials. Un exemple molt evident són els caps i directors de moltes empreses que viuen aïllats dels cotis dels seus empleats, en els quals es dediquen principalment a malparlar d'ells.

SUCCEDANIS DE SAFREIG

Existeix una regla fonamental del safreig: per poder fer safreig amb algú, necessitem formar part del mateix grup social per tal de compartir amics i coneguts sobre els quals fer safreig. Els cotis sobre gent desconeguda generalment ens desperten zero o molt poc interès. Perquè un coti sobre desconeguts ens resulti mínimament atractiu ha de ser un coti molt bo (és a dir, molt dramàtic, sorprenent o impactant) o que la persona que ens el relati estigui directament implicada amb el coti en concret. Un cas paradigmàtic és quan quedem amb un antic amic amb qui ja no compartim grup social i es posa a explicar-nos cotis sobre gent de la seva feina. En aquests casos podem fer veure que ens interessa però la realitat és que ens avorreix infinitament ja que ni tan sols podem posar cara a la gent de qui ens està parlant.

En les societats pre-industrials la gent comparteix els mateixos objectius de subsistència, les comunitats viuen molt estretament lligades. Tothom comparteix la mateixa xarxa social de coneguts, tothom coneix tothom. Dos individus pot ser que no comparteixin el mateix cercle d'amics i familiars més íntims, les persones amb qui interactuen més sovint, però la seva xarxa de 150 amics, familiars i coneguts es solapa gairebé a la perfecció. En les societats post-industrials, aquest no és gairebé mai el cas.

En les actuals urbs, formades a partir d'emigrants provinents de molts diversos llocs, sense una història comuna que ens uneixi, ben sovint ens trobem mancats del sentiment de comunitat. Cadascú de nosaltres es troba aïllat en la seva pròpia combinació única de subgrups socials (la feina, la família, la classe de zumba, amics de l'insti, grup de poliamor, comunitat de veïns, assemblea de l'ateneu,...), molts dels quals són més virtuals (whatsapp i facebook) que reals. Enlloc de pertànyer a un únic extens grup social, pertanyem a subgrups que tan sols es solapen parcialment. Cadascú segueix tenint una xarxa personal d'unes 150 persones, però entre nosaltres probablement no compartim més de 15 o 20 amics i coneguts.

Compartint tan pocs amics i coneguts, les nostres possibilitats de fer safreig són molt limitades. Podem comentar algun coti, però de seguida ens quedem sense nou material digne de safreig. Tot i així, seguim sentint la necessitat ancestral de fer safreig, i com que no tenim més amics compartits sobre qui fer-ho, fem safreig sobre tot tipus de personatges famosos i celebritats. Per això parlem tant del que ha dit tal polític, del que ha fet tal futbolista o de amb qui s'ha enrotllat el personatge de tal sèrie.

S'acostuma a menystenir el consum de premsa rosa, groga o esportiva, titllant-lo de banal i exclusivament recreatiu, però la premsa política compleix la mateixa funció: satisfer el nostre intens interès per la vida dels altres. La pràctica totalitat de notícies que ens ofereixen els mitjans d'informació són irrellevants per les nostres vides, el seu consum sols té sentit si tenim en compte la nostra ànsia de safreig.

L'actual auge de les sèries de televisió és totalment comprensible ja que ens ofereixen la possibilitat de conèixer íntimament amb uns personatges que passen a formar part de les nostres vides (almenys mentre dura la sèrie). Amb ells podem viure relacions interessants i complexes en el nostre dia a dia. Com més s'empobreixen les nostres relacions en el món real, més necessitat tenim de consumir relacions enllaunades.

Finalment, ens queda parlar de la tecnologia més moderna i sofisticada per substituir el safreig: les xarxes socials virtuals. Instagram, facebook, youtube i whatsapp ens ofereixen els dos components bàsics del safreig en tot el seu esplendor: la possibilitat d'espionar les vides de gairebé tothom i la possibilitat de comentar-les i avaluar-les amb els nostres amics en qualsevol moment del dia.

CONTEXT TRIBAL

Com a éssers socials que som, la qualitat de les nostres vides (tan bon punt tenim les necessitats bàsiques cobertes) depèn principalment de la qualitat de les nostres relacions. Per això és molt important entendre com funciona el safreig ja que és un component bàsic de les nostres relacions. Necessitem fer safreig, les relacions sense safreig són buides i superficials. Per poder gaudir d'un safreig i relacions més riques i autèntiques no n'hi ha prou amb tenir un cercle d'amics molt íntims. Necessitem crear xarxes socials de suport mutu més potents i extenses que vagin més enllà dels amics immediats. Necessitem crear comunitat, acostar-nos una mica més al concepte tribu de 150 membres de mitjana. Sols així podem crear una xarxa de relacions interdependents entre gent que ens importa i sobre la qual tenim molts cotis per compartir. No és realista pensar que podem recrear una tribu paleolítica enmig d'una societat capitalista industrial, però entre el màxim individualisme actual i el comunisme total, crec que podem aspirar a assolir un punt de més equilibri. Potser no arribarem a la xarxa de 150, però potser sí que podem crear-ne una de 50 o 75. Per això fa falta crear activitats que ens uneixin periòdicament. A mesura que creix el nombre d'interaccions i coneixences creuades, creix el potencial d'anècdotes i relacions sorprenents i això fa que el nostre safreig, les nostres relacions i finalment les nostres vides, també es facin més interessants. En aquest context més tribal, fer safreig sobre la nostra gent i les nostres relacions esdevé una eina per conèixe'ns més, saber a cadascú què li agrada i alegra

o què li molesta i fereix. Compartir aquesta informació és bàsic per poder cuidar-nos més, construir relacions de plena confiança i sentir-nos més units.

No tenim ni podem tenir el mateix grau d'afinitat, confiança i estima amb tothom. Quan tenim un conflicte amb algú amb qui no tenim suficient confiança, ens pot ser molt difícil comunicar-li-ho directament, ja que ens podria resultar violent. No és igual de fàcil dir-li a un amic íntim que els seus peus fan una pudor tòxica que dir-li-ho a algú amb qui tenim molt poca afinitat. Quan tenim molta comunicació amb algú, comentar una cosa negativa de l'altre, és tan sols una gota en el mar. En canvi, quan li diem una cosa negativa a algú amb qui gairebé mai no ens parlem, l'altre pot pensar que l'odiem o que ens cau malament, perquè sols li parlem per dir coses xungues. Per sort tenim el safreig que ens aquests casos ens pot facilitar molt la vida comunicant el conflicte a algú amb qui tenim prou confiança i que al mateix temps ens pot fer de mediador amb la persona que ha originat el nostre conflicte. En un grup on els cotis flueixen lliurement i ningú en queda al marge, tothom s'acaba assabentant del que fa malament d'una forma indirecta o molt més suau que si li digués algú directament perjudicat. Es crea un ambient de companyerisme i cooperació on ningú pot perjudicar ningú sense arriscar-se a ser repudiat per tot el grup.

L'ART DEL BON SAFREIG

Trobar-nos en un context tribal no és suficient perquè el safreig sigui sa i positiu, fa falta desenvolupar un aprenentatge col·lectiu de les arts del bon safreig.

El safreig és tot un art gens fàcil d'arribar a dominar, és molt més complexe del que pot semblar a primera vista, demana molta intel·ligència social.

El safreig requereix equilibri. No podem confiar amb algú massa callat però tampoc amb algú massa boques. No és recomanable mentir o distorsionar la realitat exageradament, però tampoc ho és ser massa realista i avorrit.

El safreig és el gran joc social de poders enfrontats en què ens juguem el nostre estatus i reputació. Aquells que dominen més el seu art acaben guanyant i gaudint de més reconeixement i estatus social. De la mateixa manera que existeix tota una jerarquia de mitjans d'informació en què els mitjans de més abast tenen més capacitat de manipular l'opinió pública, les persones amb una xarxa de companys de safreig més gran gestionen i canalitzen més cotis i tenen més capacitat de manipular les reputacions. Lògicament, ja sigui conscient o inconscientment, ho acaben fent en benefici propi. El safreig ens pot elevar en la glòria o enfonsar en la misèria social, és una arma poderosa i perillosa que cal saber manipular amb molta cura perquè no ens exploti a les mans.

El secret d'un bon safreig rau en ser molt cauts a l'hora d'elegir com i amb qui dur-lo a terme.

Comencem pel **QUI**:

- **Amics íntims.** Els companys de safreig haurien de ser algú que coneixem molt bé, amb qui ens sentim identificats perquè compartim una mateixa identitat. Hi compartim molta confiança i afinitat de forma que sabem del cert que compartim un mateix

codi moral. Per això quan estem amb algú nou sentim certa incomoditat perquè encara no coneixem gaire amb què s'identifica ni quin és el seu codi moral i per tant, no sabem gaire de què parlar perquè no sabem quins cotis podem compartir.

Hi ha cotis molt íntims i cotis més "lleugers". Caldria valorar quin és el grau d'afinitat i confiança amb cada company de safreig per tal de determinar el grau d'intimitat dels cotis que hi podem compartir.

I seguim amb el COM:

- **En el món real.** Malgrat totes les facilitats que ens ofereixen les noves tecnologies per fer safreig, cap s'acosta el més mínim a l'antic esplèndid hàbit de veure'ns per parlar cara a cara. Escoltar les nostres veus, les nostres expressions, veure'ns com gesticulem les nostres cares sense emojis, fer safreig interactuant 3 o 4 amics a temps real,... tot això NO TÉ PREU.
- **Màxim 4 companys de safreig al mateix temps.** Quatre persones és el màxim de persones entre les quals es pot donar una conversa íntima i fluida on tothom pugui parlar i ser escoltat. A partir de 5, algú comença a desconnectar i el grup tendeix a escindir-se. Perquè el safreig funcioni, ha d'haver-hi cert equilibri en les intervencions, algú massa callat aixeca sospites i algú que monopolitza la conversa es fa pesat.
- **Fa falta ser un bon narrador.** La gent es sent més atreta per les bones històries que per la pura veritat. Tot i que mentir et posarà en problemes, sempre és preferible pintar els cotis amb colors més vius i emotius que els que ens ofereix la sovint grisosa realitat. Mai està de menys exagerar una mica.
- **No revelis les teves fonts.** El que importa és el missatge, no el missatger. El problema no és el delator sinó l'infractor. En una bona xarxa de safreig ningú revela qui li ha transmès cada coti i tothom s'acaba assabentant de les transgressions morals de tothom sense que els transgressors puguin represaliar als transmissors del safreig ja que els desconeixen més enllà dels seus amics més íntims.

Quan algú comparteix una informació íntima i privada, hauria d'assumir el risc a que tothom se'n acabi assabentant, inclús sense ell saber-ho. Mantenir un secret important sobre un mateix o algú altre requereix un sobreesforç cognitiu quan estem parlant amb un amic íntim. No podem evitar pensar amb el secret i cada cop que hi pensem hem de fer un esforç per reprimir-nos parlar-ne i pensar amb altres coses sobre les quals parlar. Per això hauríem de saber acceptar que els nostres amics íntims comparteixin amb els seus amics íntims els secrets que nosaltres els hi hem transmès. No és just exigir a algú altre un esforç que nosaltres no hem sigut capaços de fer.

Si hem transgredit una norma moral que considerem vàlida, hem d'aprendre a acceptar que se'n faci safreig. Gràcies a ell i el conseqüent càstig a la reputació aprenem a evitar transgredir les normes morals i podem viure en comunitats on la gent coopera i mira pel bé comú enlloc d'aprofitar-se de la feina dels altres.

Si hem transgredit una norma moral que considerem injusta i no volem que se'n faci safreig per por a que la nostra reputació es vegi rebaixada, hauríem d'entendre que intentar evitar el safreig és sols una solució temporal i superficial. A la llarga tot s'acaba sabent i la única solució autèntica i perdurable seria implicar-nos en transformar aquesta norma moral de la nostra societat. Potser no aconseguirem canviar la moral de tota la societat al llarg de tota la nostra vida però si que tenim la capacitat de canviar la moral de les persones que més ens estimem i ens importen. Si aconseguim crear aquest entorn social immediat que ens recolza, podrem suportar molt millor el rebuig de la resta de la societat, fins al punt que ni tan sols ens importi.

RESUMEIXO I CONCLOC

Els humans necessitem pertànyer a un grup social i tot grup social requereix d'unes regles i que aquestes siguin complides per existir. Aquestes regles és el que coneixem com a "moral" o "ètica". El safreig serveix per mantenir i enfortir les regles morals d'una comunitat de manera que tothom que en forma part les compleixi voluntàriament sense necessitat de forces represores. El safreig és el periodisme local diari que ens alerta i protegeix de la corrupció i explotació en les nostres relacions personals quotidianes.

Així doncs, el problema no és el safreig, el problema és quan ens trobem en un grup social que funciona amb unes regles amb les quals no combreguem i en el qual no tenim possibilitat de modificar-les. El que ens fa mal no és el fet que puguin parlar malament de nosaltres sinó que ho facin per una cosa que no considerem negativa. Per això és tant important fer safreig com generar espais de debat on poder ser crítics i qüestionar-nos col·lectivament les regles morals que reproduïm implícitament amb el safreig.

L'altra gran problemàtica relacionada amb el safreig és producte del context individualista i competitiu que promou cotis hostils amb l'única funció de guanyar estatus i privilegis a costa de rebaixar la reputació dels altres. La fragmentació social en aquest context ens redueix a mers consumidors i espectadors de la vida de personatges virtuals. És cert, podem subsistir fent safreig sobre els succedanis que ens ofereix la premsa, les sèries o instagram, però mai res d'això podrà substituir el sentiment de formar part d'una comunitat on tothom coneix tothom, una xarxa de suport mutu entre gent que ens trobem i cuidem amb freqüència en el món real.

Actualment no podem evitar formar part de contextos hostils i tribals indistintament. Ben sovint ens els trobem entrelligats, la qual cosa ens dificulta encara més navegar-hi a través. Si bé en un context tribal podem adoptar actituds molt més laxes respecte el safreig, quan travessem contextos hostils hem d'estar molt a l'aguait per no anar-nos massa de la llengua i fer mal a persones que ens estimem compartint un coti aparentment inofensiu. Però l'autèntica solució no rau en aprendre a ser més cauts amb el safreig sinó en promoure contextos tribals amb cada cop més pes i menys condicionats pels hostils. Contextos en els quals un safreig potser pot rebaixar la nostra reputació però mai les nostres necessitats bàsiques.

Necessitem safreig i tot allò que l'alimenta: interaccions lliures, intenses, diverses, tribals, espontànies i estranyes que ens treguin del profund tedi que suposa la previsible i monòtona vida quotidiana del petro-capitalisme tardà.

Per tot el que aquí he exposat, resumeixo i conloc que

LA VIDA SENSE SAFREIG ÉS MOLT INSÍPIDA, EL SAFREIG ÉS LA SALSA DE LA VIDA

Na Pai
CSO La Bruna, Calella de la Costa
Juliol de 2017

BIBLIOGRAFIA

Grooming, Gossip and the Evolution of Language. Robin Dunbar

The Happiness Hypothesis. Jonathan Haidt

The Science of Gossip: Why We Can't Stop Ourselves. Frank T. McAndrew. Scientific American Mind october 2008

Research on Gossip: Taxonomy, Methods, and Future Directions Eric K. Foster, Review of General Psychology 2004

Gossip and network relationship. Eric K. Foster, Ralph L Ronsow. Relating Difficulty 2006

Why we gossip, according to science. Tom Jacobs. The Week 2014

El text aquí exposat no és original, complet ni definitiu, convido a tothom a col·laborar en la seva elaboració exposant crítiques constructives (assenyalant errors, mancances, idees que no s'entenen o generen confusió...) o bé aportant noves idees i així poder millorar-lo, refer i reeditar.

Em pots contactar escrivint-me a opifai@gmail.com

Ets lliure de fer el que vulguis amb el contingut d'aquest llibret sempre i quan no sigui amb ànim de lucre. És més, t'animo a compartir-lo, reproduir-lo i difondre'!!

finançat amb

SQUATSTARTER